

BAKURUBASANNI

(c) 2012 Cengage

Mali kong = Dercme 300

Afriki kono = Dorame 600

Jamana were = Parame 1000

anwuyekalo san 2006

Kibon

Kunnafoniseben bota kalo o kalo. BP: 24 Telefoni : 221-21-04. Bosola Bamako-Mali. San 35nan boko 420nan

A s u m c o p : c o n c e s 15

Mali ka san 2007 baarakənafolo

San baara musakasében min bolodara k'a dajira depitebulon na, depite 98 min tun be kéné kan o bee sonna a ma. Nk'a kéra kuma kuntaala jan ye, sabula u tun be jini ka tile fila dafa a körçow la.

San 2007 baarakena folo kiimena kabila sefawari miliyari 879 animiliyon 648 na. San 2006 ta tun ye miliyari 835 ani miliyon 353 ye; kemesarada la yelen kera o ni sance ni 5 ni murumuru 30 ye.

Gofərenaman jigi bə wari hake min
kan a ka nafolo sərətaw la, miliyari
265 ani miliyən 628 bə bə duwajneso
la; miliyari 237 ani miliyən 647 bə bə
lənpo la; miliyari 38 ani miliyən 520 bə
bə dukow ni dugukolokow
ləməgçəyasola; miliyari 18 ani miliyən
609 bə bə warisoba la. A təw bə bə
cakeda wərew la.

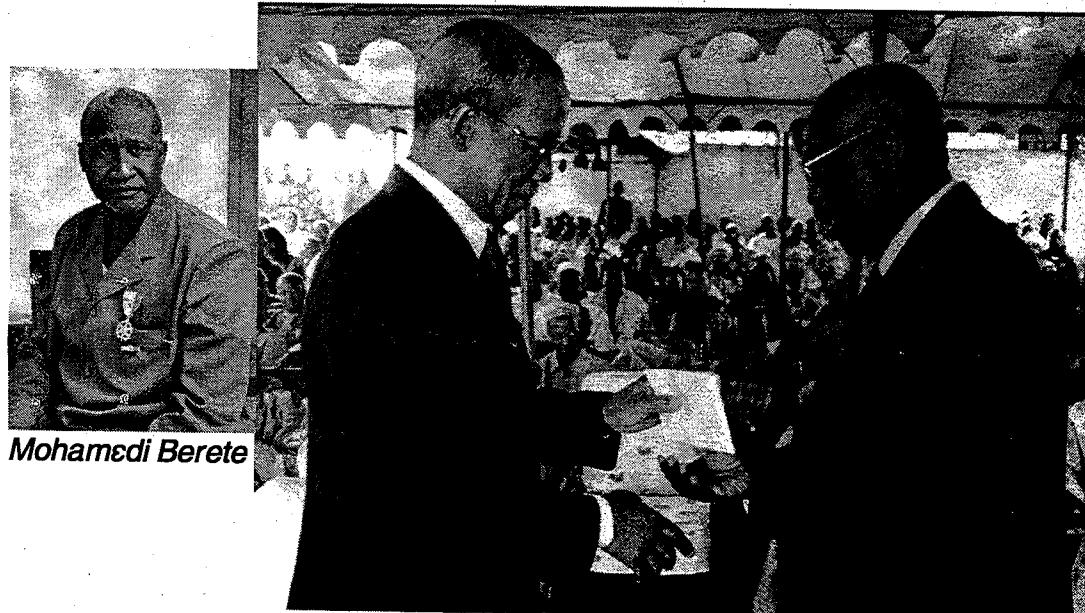
Kolosili la, wari camanba bobaa ye
duwaneso ye, ka lenpo da o kan

Wari musakata (bota) fana kiimena ka bila miliyari 976 ani miliyon 602 la. San 2006 ta tun ye miliyari 935 ani miliyon 759 ye; kemesarada la yelen kera o ni sance ni 4 ni murumuru 36 ye. O b'a jira ko san 2007 baarakenafolo be dese ni miliyari 91 ye. Nka, o bema dafa ni faso ka jurutataw ni bolomademewariw ye baarakenafoloko la.

Wari hake min be don depitebulon ka san 2007 musakaw daf ε o ye miliyari 8 ani miliyon 329 ye; kasor ε san 2006 ta tun ye miliyari 7 ani miliyon 626 ye. Segesegelikelaba ka san baarakenafolo bora miliyari 2 ani miliyon 517 la ka ke miliyari 3 ani miliyon 77 ye ninan.

Alayi Lamu / Dokala Yusufu Jara

**AMAPU baarakela duuru bilala
segennafin e na, fila ye
fasodennumanya jala soro**

Mohamedi Berete

Minisiri Gawusu Darabo ni Basiriki Ture (kinin f.)

Mali kunnafoniko ni lagamuniko baarada n'o ye AMAPU ye, o baarakela 5 si hake selen lafiñebø ye, jumadon zanwuyekalo tile 5 san 2007, foli ni tanuni lasera u ma.

O walenumandonfoli in kera
cakeda yere dagayoro la Mali

kunnafoniko minisiriso la. Minisiri Gawusu Darabo, Mali baarakelaw lafasatonba «*UNTM*» nemögöba Siyaka Jakite, kunnafoniko tigilamögöw, ka fara lafinébola ninnu teriw n'u somögöw kan, nin bee tun be kene kan.

Lafinebaa ninnu ye Basidiki Ture,

	Ле 2-
1	Ле 4
2	Ле 5
3	Ле 7
4	Ле 8
5	Ле 9
6	Ле 10
7	Ле 11-

Mamadu Jara, Madamu Jakite Aminata Kante, Isa Keyita ani Amadu Sissé. AMAPU kuntigiba Solomani Darabo ka fo la, mogo minnu kofolen file nin ye, u ye baara mine sebe la ani ka cakeda kunnawolo. Basidiki Ture ye foroba baara damine san 1965 setanburukalo la. Lakolikaramogo don min ye baara ke kunnafoniko minisiriso la. O kofe, a taara kalan do ke Iniwérisite Patirisi Lumumba la Mosiku, Irisijamana faaba la. A koseginnen ka bo o kalanyoro la san 1984, a ye kunnafoniko baara k'a ci ye. Basidiki Ture ye san caman ke Kibaru la. A kera a kuntigi ye ka teme, k'a ta san 1992 marisikalo la, ka taa a bila san 1994 marisikalo la; ka labankas 2 ke Mali ni jamana wére ce, konjebabu minisiriso la. An ye Basidiki don ni baara numan ye ani don o don cesiri. A ka baara tun ka di a ye, a tun t'a ni tulon laje kuma te manamanako ma.

An b'a ladonnaya, sanni walenumandéfoli in ka ke jumadon desanburukalo tile 29 san 2006, jamanakuntigi Amadu Tumani Ture ye baarakela caman jansan ni jala (medayi) ye Kuluba. San 2006 laban na. Ninwaleya in kera bonyamasegin ye ka nesin baarakela 500 ma, cew ni musow. U bee lajelen y'u seko ke jamana yiriwali la. AMAPU baarakela fila b'a la. N'o ye Mamadu Jara ni Mohamedi Berete ye. Mogo fo in be lafinébolaw la, filanan ye warimarala ye Kibaru la, o b'a ka baara la halibi, a be sedikafana na. Berete ka jalasoro ye Kibaru baarakela bee kunnawolo.

**Modibo Nama Tarawele
Dokala Yusufu Jara**

Kunnafo surunw

Lemurukumuninsun kabakomaw : Sipere jamana na, dugu min be wele Pisewidasi, san 2006 in na mogow balala k'a ye lemurukumuninsundow den b'i n'a fo balon, bonya la. Lemuruden mana cesi ka metere da a la, a bonya b'a ta santimetere 10 na ka se 20 ma. Utigw y'a jira k'u gerefura nka k'u ladoncogo ni lemurusun tow ladoncogo ye kelen ye. Lemuruden dow girinya be se kilo 2 ni tila ma

Jamanakuntigi ka sanbee-sanbee

A kera aada ye, san kura daranté na, jamanakuntigi be tona jabaranin ni arajo la, k'a da dojamana lahalayaw la san temenéni san nata kan. O hukumu kono, ye san 2006 bilasira ni kuma minne, a n'a ye san kura bisimila ni minne, ka fara, jamana maabaw, falaw nemogow aniekuluw ka sanbee-sanbee hakililaw kan, an bena an dan ou la doonin-doonin.

Jamanakuntigi Amadu Tumani Ture

Jamana in joli kuma bee fóra kaban, a to tora wale de ye. Wale minnu be dunkafa kunkan, sirabako, basigi ni lakana, baarakelaw, baarako, musow ni denmisew, kenye sabatili, teriyasira Mali ni jamana wérew ce jamanakuntigi da sera o bee ma. Tine don, nin san damado kono, dannaya be ka sinsin ka kuraya Mali ni jamanacamance. Malidemebagaw be ka caya nafoloko la, soro yiriwali, hadamadenyasira fara politikisira kan, ani ben ni lafiya sabatilikow la. Jamanakuntigi da sera o ma, ani mogow ni jekulu minnu taara foli bila a la, bee lajelen ko taare taare! Mali bilala dannaya minen min kono a demebagaw fe a y'o fa : Lamerikenw ka peresidan y'a bolosin Mali la k'a ni deme ka kan ni sefawari miliyari 37 n'a kunkanf ye, sumaya këleli ni

sene yiriwali kama. Eröpujamanaw ka tonba fana y'u kanbo k'u bena Mali deme ni sefawari miliyari caman ye. Ben ni lafiya min be jamana kono, ka fara demokarasi sabatili kan, o de y'a to ni nafolotigijamanaw samanen be Mali nofe bi-bi in na.

Cike nasiraw la, halibi Mali te se k'a yere balo kasoro a ma taa sumanw san kofe, kasoro a ma delili ke. Fere minnu bena tige sankura inna walasa

dunkafa ka sabati, o ye mansinnacike yiriwali ye jamana kono ani forokene caman binni körönfela la. O hukumu kono, jamanakuntigi ye tarakiteri 560 n'u minenw lase cikelaw ma, bonbañebila. Dije tonba min ka baaraw nesinnen be cike yiriwali ma, o ye sefawari miliyari 12 ani miliyon 640 boloda, forokenew ka bin bajurufe, falaw ni dalaw kono körönfela la : Gawo, Tumutu ani Kidalika kongókélé. Deme ye tije ye, nka yeredeme nogonté, bawo dunkafa te se

ka sabati jamana kono ka cikelaw kongotlama to. Jamana nemogow mana u hakilitoo yorola, ka nogoyada ke cikelaw ye, k'u ka hakew lakana, dunkafa be sabati siga si t'o la. Jamanakuntigi ka fo la, balo sorola a nema salon, samiyédiyara; pankurun ka sanji karabalenw, joyoro yera kosebe samiyé neni na :

Suman toni miliyon 3,5 soro la farankan kera toni 265 000 ye. Koori toni 534 000 fana sorola.

O kofe, koba damado kera salon sirabako nasiraw la ani babilikow. Gawo babili jora Wabariya, o kera lafiya dan ye taamanaw bolo. Siraninkoto pon jora Kita mara la. Bamako babili sabanan baaraw be damine san 2007 in na. Tine yere la, a be se ka fo ko goferenaman y'a ka baara fanba digi sirabadilan kan san

2006 kōnō; dō bē ban, dō wērē bē damine.

Telefōniko tara ka fō dan. A forobayara ka da a sōngō nōgōya kan an'a sōrcogo. Ni nōgōya donna telefoniko la, kuranko kōni be geleya dakun na siratige bēe lajclen na. A sōrcogo ka gelen, a bē minnu bolo a saracogo be k'olu kamanagan. Nka san 2006 kōnō, goferenaman y'a cēsiri ka yeelen lase duguba damadōw ma. O n'a ta bēe jamana fanba bē dibi la halibi. Iziniko nasiraw la, san 2007 kōnō, jiridew ni nakofen marayōro kura bē jo; sukarodilan izini fila joli bē damine, sukala 3nan ani Marakala izini.

Dugujukorōnafolomafenw nasira la, jamakuntigi y'a jira ko sanutoni 58 sōrōla salon; ofeeren, jamana niyōro kera sefawari miliyari 80 ye.

Ninan, kōjeran daman baaraw bē damine Yanfolila kafo la. Siyama Sanubo izini fana tun ka baaraw jora,

o bē wuli san 2007 in na. Jamana bē se k'a jigi da sanu tōni 63 kan ninan ani sefawari miliyari 120.

Atetebuguw joli bē to senna ninan. So jolen hake bē ben 1087 ma, o b'u dafa 3500 la. Kēneyako nasiraw la, dōgōtōrosobaw ani mankanw joli bolodara an ka duguba caman kōnō san 2007 in na: Sikaso, Mōti, Yanfolila, Lōnōn, San, Tēnēku, Direyi, Menaka ani Yuwaru.

Sarako nasiraw la, farankan kera baarakelaw ye. Sarako jate bē ta hake min kan, a yēlenda, o tun ye 58 ni tama 2; san 2007 in na, o yēlenna ka ke 60 ye. Goferenaman baarakela bēe bēna o farankan in sōrō fo ka taa se ereteretilenw ma. Jamanakuntigi da sera sida kēlēko ma, denmisew ka baarako, denbatigw n'u denw demeniko, jamana kalanko, fo ka na se kalafili nataw ma. A ye kuma numanw fo nin bēe kan; nk'a da ma dogo geleyaw fana na anijamanaden.

kelen-kelen ka kan ka cēsiri min kē. Sanbēe-sanbēekelaw ka kuma kōnō, n'o ye goferenaman minisiriw ye, Bamakō mōgōbaw n'a diinēlēmōgōw, cakēda nēmōgōw, ḥaraw n'i jekuluw, sōrōdasi nēmōgōw ani lasigidenw, foli ni tanuni ani walejumandōnw kōfē, an ye faamuya wērēw sōrō ko dōw kan jamana ka kan ka minnu kēle, baara kana kē sanjikorōwōsi ye an bolo :Yuruguyurugu barika ka bon halibi, a bē nini ka juguya ni kōrōlen ye. Kalanbaliya, dō bē fara o kan ka taa a fe. Faantanya ka jugu n'a tō bēe ye. Ladamu tē yen bilen; jogow tijēna kojugu; dutigw deselen don. Yeremabila, yēresagokē, tijēni ni binnkanni, akisidanw, n'o ye kasaaraw ye, olu kera berebila ye. O kōfē, mōgō kalannenw, nēmōgōw, olu tē ka hine dūgumamōgōw la. N'an dun ma hine nōgon na, Ala tena hine an na.

Mahamadu Kōnta

Kalo kura ninini ma se sanfēfile la

Dugukolo bē munumunu ka tile lamini. Kalo bē munumunu ka dugukolo lamini. Kalo be dugukolo lamini ka ben tile 29 ani leri 12 ma : o de ye kalo kelen dafalen ye. Kalo te tunun kabakolo la pewutuma si la. Tile yeele kōni bē se ka kalo tunun mōgōw la tuma dōw la.

Kalo de ka surun dugukolo la kōsēbe ni sanfēfen tōw ye . A n'a cē ye kilometerē 384.403 ye. N'i ye sumanikelan da a cēmance fe, n'o y'a koorikōnōciye, o bē ben kilometerē 3.474 ma; kasōrō dugukolo ta ye kilometerē 40.000 ye.

Mōgō bē se ka taama kalo kan i ko dugukolo. O de kōson dōnniya sababuya la, mōgōw bē taa kālōla kōnejiniw na. Dōnnibaaw ka fō la, san o san kalo b'a mabō dugukolo la ni santimetere 3 ni murumuru 8 ye.

Waati dōw la tile ni kalo bē bonya walima ka dōgōya mōgōw nēkōrō ; o te tijē ye bawo u te bō u cogo la.

Kalo b'a ka munumununsaalo kē ka foori tile 29 ni lere damado kōnō. A fan kelen min nēsinnen bē dugukolo ma, o te yēlēma. Kalo jōwaati n'a sawaati la, a koorinin min bē menemēne, o bē tali kē a sincogo la tile ma.

Tarikiw y'a jira an na kabini lawale la, ko Eziputikaw y'u sinsin kalo ka munumununsaalo kuntaala kan, ka san tila waati 12 ye. O tilayōrōw ye kalo kelen jatew ye. Diinēmōgōw fana b'u ka don kērenkērennenw jate bō san kōnō ka kējē nō kalojate cogoya ye. Silamediine na, selinin ni seliba bō la; ka fara seli wērēw kan.

Bēe b'a dōn seliwaatiw jate bē minc tile cogoya fe.

Sanni mōnturu ka bila bēe sagoya la, mōgōw tun b'u ja kundamaw jate mine seliwaati ko la. An bē don min na, o dabilala. Mōnturu bē alimami bēe bolo la; a bē misiri ni egilizi bēe fana kōnō. Ala y'o hakili juman di hadamadenw ma, u ka waatiw jatemineni kama. Ni mōnturu tun ma dilan, an ka alimamiw tun na mun kē tilebōbaliyadonw na?

Donniya kura ninnu sababuya la, nōgōnsōsō minnu bē kalojateko la, o sera dabila ye an ka selidonw foli la. Kērenkērennenya la, san 2006 seliba kera maloyakoba ye Mali kōnō. Don fōlo min forobafra jamanadenw ye ka kējē ni kalojini jēkulū ka jate ye, seli cēra ka bō o la, k'a bila don wēre la.

Nitaa tun kera ni dōnniya kuraw ye, i'n'a fōjēn kelen don ni mōnturuko ye cogo min na, geleya min donna seliba donko la, o tun tena kē. Dōnniya kuraw bē selidonw dōn ka bila hali n'a kera san 20 ye sanni u ka se. Ni sōn kera mōnturu la, munna sōn te kē zepesi la ?

«Zepesi» ye jateminenan ye min bē fēnw sigiyōrō jira dugukolo kan. A b'i ko jufakōnōtelefōni. Sefawari ba 80 bē don a la. Ale sababuya la, mōgō b'a dōn kalo bē hake min na kabakolo la su ni tile , ani ka tile bōwaati n'a binwaati dōn.

Mali kalojini jēkulū bē se k'a yēredēme ni zepesi ye a ka baara kōnō, sabula kalo tē ye nē na waati dōw la.

Dokala Yusufu Jara

An yē nin sōrō Lantin Usumani Tangara fe, ji ni kungo lakanani nēmōgōyaso la Bamako.

Samori Ture ka fanga

Samori tun ye jamana sigi a yere ye ni kèle ye. Jula do den tun don; a bangera san 1840 waatiw la Minianbalandugu, Kankan masurunna na; Mariyan Madi Sisoko ka maana na, o y'a jira ko Samori bangera Sanankoro, Manden kono.

Samori n'a fa tun be taa dogojo la nognon fe. Wasolonfaama Sori Birama tun ye Samori ba miné jonya la. Samori taara a yere di Sori Birama ma k'a ba kunmabó. O waati la, Sori Birama tun ye silamediine nemogó ye.

San 7 kono na, Samori kera

fe, Samori tun be kiiriw tige ni silameya sariya ye. Fen bee tun be ta a kelen pewu ka dabada ma. A tun ye jamana tila ka ke kafo 162 ye, ka gofereneri 10 sigi o bee kunna. Gofereneri tun ye Samori somogow n'a balima kelekuntigw ye. A tun ye mori kelen sigi gofereneri bee kerefe.

Samori ka fanga kono, jamanaden bee tun be disongo sara kelecew musakali kama. A ka kelebolow tun labennen be kosebe. U bee n'u ka baaraketa tun don kelew kono na. Kelecew tun be wele Sofaw. Kelewaatiw la, dugu

Samori ka kèle kelenw :

Samori ni tubabuw ye san 17 ke nognon na; k'a damine san 1883 la ka se san 1888 ma. Kèle siñe folo kera Kita san 1881; a filanan kera Bamako awirilikalo la san 1883.

Samori hamí tun ye ko fila ye : ka Sikaso ci, sabula Ba Benba y'a ban k'a deme tubabuw kelen la, ani ka Senluwi bosi tubabuw la.

Bamako minen k'e tubabuw fe, Samori y'a dogoje Fabu ci ka taa Sibi miné. a ye kelebolo were ci ka taa Belledugu kama.

Tubabuw te Woyowayanko kèle lakali, o ma diya u la, sabula u bolila Samori ne o kèle senfe.

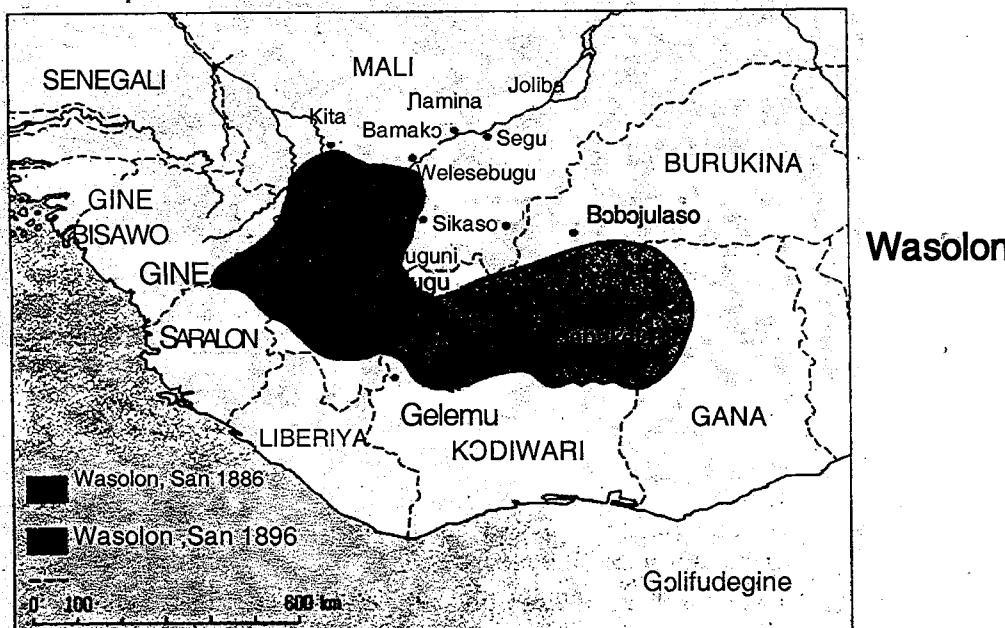
Kèle damadó kofe, Alimami Samori Ture sonna benkan dòw ma tubabuw bolo :

- San 1886 marisikalo la, tubabuw y'a nini a fe, a ka Kejebakura jogosira labila u ye; olu fana ye Bure ni Kangaba to a ye (o yoro in de be wele ottiwale)

- San 1887 Bisandugu, a sonna tubabuw ka kelece dòw k'a lakana; a fana ye Tenkiso numanbolo bee labila tubabuw ye.

San 1889 Nako, tubabuw ye Tenkiso to nini a fe, k'a ka jamana dan ke bajoliba numanbolo doron ye. Samori labannen k'a ban benkanw waleyali ma, u tun ye kèle nongiri u ni nognon ce yoro min na, u y'a ta o yoro la. U karila nognon na Kajolo. A tun be tubabuw ka kelekuntigi Arisimari nena k'ale tena dögökunkelé ke Samori nofe; u ye san 7 dafa nognon na. San 1881, Arisinari y'a bon Samori ka kelebolo kan ka dese o la. San 1881 ni 1882 kono na, tubabuw ka kelebolo min nemogoya tun be Enberi bolo, o ye Samori ka jamana fan kelen ci, ka Bisandugu ni Sanankoro miné. Samori ka kelekuntigw man' a ye k'u fanga ka dogo tubabuw koro yoro minnu na, u tun be tasuma don o yorow la.

San 1892 ka se 1883 ma, tubabuw ka kelekuntigi kera Konbisi ye. O ye Farana minc ka

silameba ye, a nognona fana tun te Sori Birama ka kelecew la cefarinya la. A koseginnen Sanankoro, a y'a yere ke faama ye. Nemogó gelen tun don sariyako la; a hakili tun ka bon ka fara o kan. Samori ye Manden ni Wasolon mara.

San damado kono, A ye Kankan ni Bisandugu n'u dafemaraw kèle k'u miné, k'olu faamaw to fadenyakeléw la u ka maraw faamaya nofe. Samori ye Wasolon ni Manden kèle k'u mara; k'a ka faamadugu ke Bisandugu ye. A ye sariya gelen ta a ka mara sinsinni na : Lafiya donna jamana kono k'a yiriwa.

Kiriso tun ye misiri ye, jumadonw

bee tun be jamana ka keleboloba bolomafara kelecew la. Nka o n'a ta bee, gofereneri bee n'a damanakelébolo tun don. O kelebolow dagayorow tun ye Samori ka jamana ni jamana werew dancew ye. A yere nöfekelébolo dagayoró tun ye Bisandugu ye.

Samori ka sofaw masiri tun ye zorobilenfiniye : fugula bilen, dulki bilen n'a kulusimuguba bilen, ka golosabara jalan don u senw na.

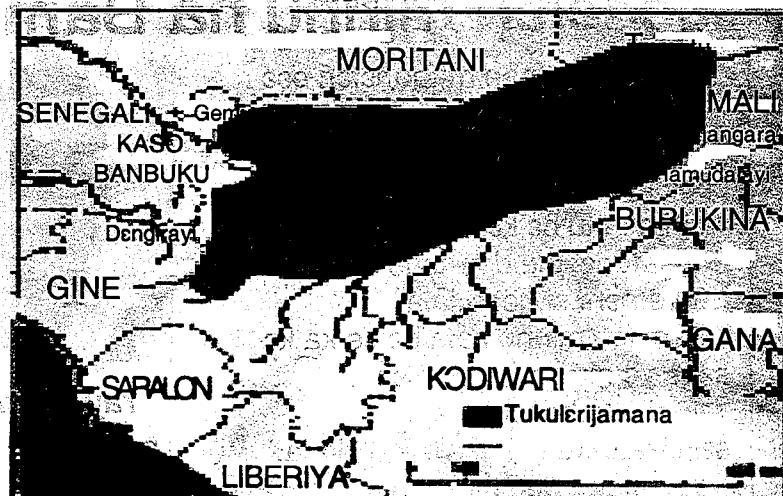
Keleminen juguw tun b'a ka sofaw bolo ka teme Segufaama taw kan. Sabula Samori tun be marifa nénamaw san angilew bolo Saralon. A ka numuw tun y'u dege u dilanni n'u labenni na.

Saralonsira tige Samori la; sabula a ka maramafensanyorō tun ye Saralon ye. O kelen Samori ye teriya don a ni Mōrobiya ni Gana faamaw cē. San 1883, Samori ye Buguni minē, ka laban ka yen bila san 1894 ka yelema Dabakala, Kōnjamana na Kōdiwari. Tubabuw ka kēlebolo min nēmogoya tun bē Monteyi bolo o waati la, o y'a meleke Kōn faama na, u ka je ka Samori kēle. U desera a la. Samori ye Kōn ci fajirida fē, o fajiri kelen kōn ka laban ka taa tubabuw nōfē Buna, Liberiya jamana na; k'u ka kēlebolo filenkolonci san 1895, k'a sigi yen ka dugu lamini ni tatakogo ye;

Nka sanni Samori bē Kōn kēle, o y'a sōrō a ni Sikasokaw tun ye kēle dō ke. Sikaso tun lasorō man di tatakogo koson, hali n'i y'a sōrō Samori tun digira u la kosebē Kalowa ni Famara kēlew la. Tubabuw ni Samori ka benkanw kōnna na, olu tun taara n'a denkē Karamogo ye Faransi. O ma dan sōrō tubabuw ka fanga la. Karamogo kōseginnien kā bo a ka Faransitaa la, a y'a jira a fa la k'u te se tubabuw la. O kera Karamogo fagakun ye. Buna kēle y'a sōrō Ba Benba bē fanga la Sikaso; ale y'a jini Samori fē, u ka fara nōgōn kan ka tubabuw kēle; nka o fara nōgōnkan waati tun taara ka dan ke, sabula tubabuw tun ye Bōbōjulasō mine kaban ka sira da a nē kōrōnyanfan fē. Woroduguyanfan faama tōw y'u kanga Samori ni donni cē u ka jamanaw kōn. A hakili tun ye sa, a ni tubabuw ka ben ko la k'a to a ka faamaso «Bolibanna» kōn yen. Nka san 1888 setanburukalo la, tubabukelē balala ka don a kunna Gelemu, k'a minē. Tubabuw kelen ka Alimami Samori Ture minē, u taara n'a ye Gabon gun dō kan, u bē min wele Oguwe, a fatura yen san 1890. Samori su donna Gabon yen; nka Lagine kelen k'a ka yēremahōrōnya sōrō, peresidan Ahamēdi Seku Ture ye yamaruya jini Gabon jamana nēmogow fē, ka Samori su labo ka n'a don Konakiri ■

Laji Umaru Tali : Tukulerijamana faama

Tukulerijamana

Laji Umaru ni dōw k'a ma Seku Umaru (1797-1864), kera kēlece farin ye Afiriki donni balibaaw la. A ye jahadikēle kē ka jamanaba sigi a yēre ye . **Tukulerijamana sigicogo :**

Laji Umarubangerā san 1787 waatiw la Futatoro Senegali jamana na. Fulasiya minnu bē wele tukuleri, olu do don. A ye kuranekalan kē Futajalōn ka laban ka taa hiji la Makan san 1825 k'a si hake to san 23 la. San 1848, a seginna Futajalōn k'a sigi Dengirayi k'a laben jahadikēle kama. A ye marifa ni mugu ni kise caman san Saralon k'olu lamara. A sigilen Dengirayi, o san kelen a kera Afiriki tilebinyanfan Kalifa ye Tijaniyaw tōgo la.

Laji Umaru ka sōrō ka bila a ka talibew nē ka Mali don a sen cē ni jahadikēle ye.

Laji Umaru ka kēle fōlōw :

Laji y'a to Dengirayi, Banbuku min tun ye sanumayorō ye, k'o minē san 1845. Banbuku kēle de senfē, mogow ko sanperēn bē Seku Umaru bolo. Sanperēn tun te, mugu ni kise de mankantundon. Banbuku minenēn, a ye maninkaw tuubi. Laji Umaru ye Karata kēle san 1854 ni 1857 furancēw la. A ye Kulubali Masasiw bon k'u tīne Yelimani, k'a ka faamasojo lōro ka tatakogo jo k'o koori, k'a denkē Muntaga sigi Karata fanga la. Tubabu minnu tun bē Medini, kayi ni worodugu cē, a y'olu kēle san 1857 awirilikalo tile 20 k'olu ka maramafen bē minē u la. O k'o kera Pataraba naniyezuluyekalotile 18 san 1857 k'a ka kēledenw sigi

Medini; ka tatakogo jo ka Medini faamasoko. Laji Umaru nēsiranje f

Medini tun ye Kaso faamadugu ye; Laji umaruyedaga sigi o dala kokura ka dēsē.

Tubabuw sera Laji Umaru ka kēlecew la Genu san 1859, a ka sōrō ka ben nini Senegali gofereneri Pataraba fē san 1860; ka Senegali bila k'a kunda kōrōnyafan kan n'a ka jahadikēle ye. **Tukulerifanga bonyali :**

Laji Umaru bōra lōroni Segujamana mineni hakilila ye. A fōlōla lāmina ni Sinzanin na, k'a laban Segu la.

O kelen ,Binan Ali bolila ka taa a kalifa Masina faama na. Segu kera a ta ye san 1861; a ye a denkē Amadu Tali sigi Segu fanga la.

Masina faama min tun ye Amadu Amadu ye, o tun y'a ban ka Laji Umaru dēmē tubabukelē la; a y'o kēle ka Masina mine san 1862. Bamananw nifulaw ka fara nōgōnkan ma se k'a bali o la. Hamudalayi minenēn kōfē, a y'a balimaden Tijani sigi Masina kunna.

Laji Umaru y'a kunda Tumutu kan, k'o fana minē.

Laji Umaru tile bancogo :

Laji Umaru tun ye jamana minnu minē, olu ye murutili daminē; n'o ye Masina, Segu, Tumutu ani Karata ye.

Akamana gannen o kēlew la, a bolila kēle do senfē ka don Degēnbere kuluwo kōn ka faatu yen san 1864 na.

San 1865 benna ni tubabukelē nēsinwaati ye Segu ma. Tukulerifanga binna o cogo la ■

Sège ni tulu bë bë jiri ni sènèfèn minnu na Bamananna

Bamanan magoñefèn bëe lajelen tun b'a bolo kasorò tubabuw ma na, i n'a fo sège ni tulu.

Jiri minnu bë ke sège ye n'an ko a ma safune, olu dòw tògo file :

Mile,nere,si,genu,jala.

Sènèfèn minnu kala bë se ka ke sège ye olu dòw tògo file :

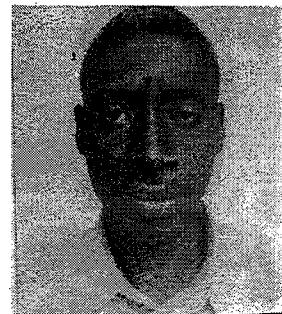
Finikala,bènènkala, sanokala,keninkekala,koɔrikala.

Jiri minnu den bë ke tulu ye o dòw tògo file nin ye :

Da kene den, jibaranin den...

Sènèfèn minnu den bë se ka ke tulu duntaw ye olu dòw tògo file : tigakise, bènènkise,somokise.

Bamananmuso caman bë se sège ni tulu dilancogo la Bugunin mara la ani Ganadugu n'a lamini

Yaya Mariko

nasiraw la an'an ka hadamadenya sabatili.

O tuma, ne b'a jini balikukalankaramogow, donnikelabaw, ani jininkelaw fe u k'u fanga fara jogon kan, ka jinini ke nin fen folen ninnu kan walasa an bë se ka donniyaw sorò u kan, ka dò fara balikukan nafa kan.

Yaya Mariko ka bø Senu -Bamako

na. O sège ni tulu minnu file nin ye ,n'u bë dilan bolo la, n'u bë bë an ka jiriw ni sènèfèn na, olu nafa ka bon kosebe keneya

Ne hakili la sisan koɔrisiwan ni

Kibaru kera sènekèlaw jigi ye kunnafonidi siratige la. An sènekèlaw bë kunnafoni caman seben ka ci kibaru némogoyaso ma, a b'u jensen jamana kono. Cikela minnu bë togodaw la olu bëe b'u lamèn. O temenèn kô ne bëna kuma sènekèlaw ka san 2005 ani san 2006 gelyay kan.

San 2005 kono n'i ye jatemine ke, i b'a ye juru wulila cikela caman na, k'a sababu ke koɔri ma ne dugu caman na. Olu ka koɔriwari ma se ka tila. A kera gelya ye cikela caman bolo. San 2006 la gelya farala gelya kan. Ne yere ka jate la koɔrisi de man ni bawo ni koɔri ye den fôlè ke, filanan na, i b'a ye a bulu bë bilen. O y'i ka koɔriko bannen ye; a bulu bëe bë bin duguma.

N bë kibaru kanubaa bëe fo, ka cikela bëe lajelen fo. U ni cesiri u ni sègen.

Alasani Tarawele

Ka bø Kokura Kapolondugu, Ngurala komini na, Sikaso

Sèben te sorò a diya la wulakonfaamaw na

Wulakonoduguw la, n'i sera seriwsidaw la sèbenko la, hali n'o bë se ka jenabò yorònìn kelen, u b'i bila taakaseginba la. Mogo min bë dugu were la, o bë don o don seriwidatalaa lankolon na a magonesebenko la. Ni faamaw ma ko in file ji némajolen na, anw wulakonobaarakelaw sègennet don kosebe. Taakasegin gansan bë magoba sa an ye. O temenèn kofe, ne ye kolosimine do ke . Faama caman bë don jamana kono, u bë nafolobaw labila dugunjemogow ye jamana tògo la; ani ka dòwerew dili layidu ta u ye. Ne koni bë min fo némogow ye, u k'u janto miliyari caman ninnu dikan ni jamana ka hère la de. Netaa kana ke kosegin y'an bolo don bilen janya..

Kasumu Terentawo
ka bø Kuwakuru, Jenè mara la

Poyi : Ne sènekemisi

Ne sènekemisi bë sègen na. Samiyéji mana bin, kabini fajirida fe

Ne bë mine ka don daba la ka tile k'o sama kongo ni minogò la, Sènekela ka hère kama. Ñò mana ñe, a te ku ne na ka gëre foroda la.

O yere te baasi ye.

Nka ne bë balo juman sorò yoro minnu na, sènekela b'o bëe sène ka fara a ka foro kan.

Yoro fitinin minnu bë to sènèbali ye, Ni ne bë n balo majumakonini yen, Tilema fe a bë laban ka tasuma don olu la.

Balodese bë ne sorò kabini fobonda la.

Sènekela dun bë san kuuru ke ka balo,

K'a diya ne ka jo ni koɔri sènenen

wari la.

Ne fasalen bë tilema ban.

Samiye kura seto ye, ne bë sène ta a da koro la.

U bë ne sèbekoro girin i ko salon ta. Ne bë dese kongo fe. Bere kene be tige ka n gosi fo ka n jogin.

Ni sanji ma tugu ka bin ni fura nugu kosebe,

Ne laban bë sa kongo ni gosili dimi fe.

Ne sènekemisi bë sègen na. Sènekela, n'i balo b'i ka foro la, Sabali i kana kungo jeni. Ne fana balo bë kungo kono, bin ni fura la.

Ne t'i ka sòkalaw ni tiganagaw si sorò bilen.

I b'o bëe feere i yere mago kama.

Daramani Sise ka bø Nogolaso, Sanzana komini na ,Sikaso mara la

Kunnafoni surun

Bolontan: Papuwazijamana na n'oye Nuwé Zealandiye, polisiw ye mobilibolila do mine k'a ka konteri to kilometere 121 na lere 1 kono. Bolo te ce in na. A y'a jira k'ale bangera o cogo la wa mobiliboli yamaruyasèben t'a bolo. A b'a sen kelen da mobili walán na ka to kelen dò da mobili witesidonnan kan. A ka amarasi ni feren minenan y'o sen kelen in fana ye. Ce in si haké bë san 32 la.

Farafinna bε ka Siniwaw ka subaamurunin dadiya

Faaba si tε Farfinjamanaw na tuguni, min kelen tε siniwadugu y'an bolo. San 1990 waati la, Siniwajamana ye jagosira dayelε a ni Farafinna cε. O ni bi cε, a kelen bε Farafinna dεmεjamanaw sabanan ye Lamerikenjamana ni Faransi bolen kο a la. San 2005 kono sefawari miliyari 19.650 minen feerela Farafinna siniwaw fε ka laban ka Farafinna fεn caman san. O musaka in cayara ni san 2000 ta ye siñe saba. Siniwaw ye wari hake min don baara werew dafε Farafinna, o bε se miliyari 530 ma. Siniwa 130.000 nɔgɔnna nana cakεda 800 ni kɔ togo la, o baara ninnu keli kama. U ye sirabaw dilan jamana caman na, ka faamasow jo ani ka telefoniko baaraw kε Mali la ani Ecopi. Siniwajamana mako b'a ka iziniw labaarafεn na, walasa k'a ka sɔrɔ sebekɔrɔ yiriwa. O de kama a bε ka Mozambiki ni Gine Ekuwatoriiali jiriw tige, ka Kongo Kinisasa ni Zanbi ani Afirikidisidi sanuw bɔ, ani ka Sudan, Cadi, Angola petɔrɔli bɔ.

Siniwajamana bε taji hake min ladon a ka jamana kan san o san, kemesarada la 20 fo 30 bε bɔ Farafinna petɔrɔlidinγεw la. Siniwaw bε wariba min don Farafinna yiriwali dafε, a bε se ka ke o bεna a ka izinikomakow dalakeñε. Nka a bε ka taa bolo min kan, u bε laban ka don jamana yiriwalenw ni Farafinna gasi la, k'u lasiran a kɔlɔlɔ jugu ne. Jekulu min sigilen bε Faransi ni Kameruni fε, o nɛmɔgɔ dɔ fana y'a jira ko munna siniwaw tε son ka farafinw yere ta baara ninnu keli la?

Jaabili la, Hayisawo Sun min ye Siniwajamana ka lasigidenso baarakεla dɔ ye Pari, o y'a jira k'olu ka cakedaw bε baara ke ni mɔgɔ faamuyalenbaw ye, minnu ladamenen bε kosebe. Kołsili la, siniwaw mana taa baara

la jamana o jamana kan, u bε laban ka sigi yen. U caman yere bε feerekεyɔrɔw dayelε, walima ka sigi sirabadaw la feere kama. Faransi ni Farafinna ka jekulu min nesinnen bε konεnjiwi ma, n'a bε wele «Miki konseyi», o nɛmɔgɔba Patiriki Pasi y'a jira ko siniwaw man kan k'a fɔ u bεna baara kecogo nejira mɔgɔ la Farafinna. Farafinw yere de ka kan k'u makow dɔn, k'olu kecogo dantige ka bila, u n'u dεmεbaaw ka bεn o kan. Nka sanni u k'o ke, wari mana kofo u ye dɔrɔn, u bε girin o kan. U tε miiri o minekan kɔlɔlɔ jugu la u ka jamanaw ma. Fen bεe dun te di mɔgɔ ma gansan. Angola, siniwacakedaw ye minisirisow ni terenbolisiraw lakuraya. O waleyia in diyara goferenaman ye kosebe. A musaka kuurukaara juru donna a la sefawari miliyari 1.048. Nka bεn kεra a kan k'a be sara ni taji ye.

Nin bεe la, danfara min bε Siniwajamana ka taabolo ni nansaraw ta cε, a sen tε don jamana ka badenyakεle la, a tε taabolo fana don jamana kɔrɔ o ka mara kecogo la. Siniwaw ka jate la, jamana o jamana y'a yere ma hɔrɔn ye, o ka taabolo ka kan ni bonya ye jenogɔnya ni bεn kɔnɔ. O de koson Siniwajamana ka jagosira lataamani kɔnɔ Zimbawe, a bε k'a ne tugu o jamanakuntigi Oroberi. Mugabe ka kojuguw kan. Ale togo duman fosi kelen tε nansaraw da la. Siniwajamana kɔni bε kεlekeminεn feere Zimbawe ma. Aye minen lase a ma fana, min bε fijε tige kenyereye arajosow la, olu kumakan kana sidon. Hali Zimbawe jamanakuntigiso, n'o ye «palε» ye, siniwaw y'o jo. Nka Siniwajamana bε min geleya a jenogɔnjamanaw ma, o y'u ka lasigidenyajuru tige gni Tayiwani cε. Tayiwani ye jamana ye, min y'a tige ka bɔ Siniwajamana na k'a yere ta.

Jamana minnu tugura Siniwajamana na san 2005 banwaati la, Senegali b'olu la. Siniwajamana yafara olu kannajuruw kο, ka laban ka sira di olu ma a weleli la u ka jamana kɔnɔ baaraw la.

N'i ye jateminc kε Farafinna ni Siniwajamana ka jenogɔnya kecogo la, i b'a ye k'a bε taama a fan kelen kan. Baarakεta ka ca Farafinna; o de kama siniwaw b'a nini ka n'u ke, ka taa n'u nafa ye. Patiriki Pasi ka fo la, Farafinna goferenamanaw mako de bε walinafolo la dεmε ye. Nafolobatigi fana b'u sago ke u la. Kabini alimakεle filanan kuncera, Siniwajamana bε k'a sebe don a ka sɔrɔ yiriwali fε; nka nafamakokelaw te. Jamana minnu tun b'a la k'u ka yεremahɔrɔnyaw nini, a y'a daminε n'olu senkorɔmadonni ye, ani k'olu bolomagen ni kεneyafuraw ye.

An bε don min na siniwaw ni tubabuw b'a fε ka bεn ko la, u ka jenogɔnya kecogo kan ni Farafinna ye. N'o kera tubabuw fana b'u kantigeda jira. Patiriki Pasi bolo, Farafinjamanaw ka kan k'a nini. Siniwajamana fε, a ka baaradegekekalyɔrɔw dayelε Farafinna, ka sago mɔgɔw bilali kan ka taa kalan Siniwajamana na. Afirikidisidi cakeda min bε wele «SAFISEKI», o y'a jira ko siniwaw ka kan ka farafinw yerew ta baaraw keli la. O bε siniwaw nani bεre bεn Farafinna.

Siniwaw yere ka fo la, olu ni Farafinna ka jenogɔnya kun ye fan fila bεe k'a nafa sɔrɔ. Sasoli min ye cakeda ye Afirikidisidi fεnε bayelemani kama, o bεna izini fila jo Siniwajamana na finfin (sarabon) bayelemaniko la k'a ke jimatεn ye. O bεaraw keli jateminc bε senna.

Kirisiteli Karoli Dokala Yusufu Jara

Kalankene N° 48 nan

Hadamaden ka Hakew dantigelikan (boko fōlo)

*San 1948 desanburukalo tile 10 , dijē jamana
yeremahoronyalenw ka tōnba ye lajeba ke ka
bunadamen ka hakew dantige, k'a wele
«hadamaden ka hake dantigelikan , ka bən a kan, k'a
bolili yamarunya dijē fan tan ni maani kōnō. Mōgo o
mōgo, bēs bē se k'i wasa don sariya in na, k'i yēre*

*lakana n'a ye, k'i magow dilan, k'i ta n'i bila dōn
hadamadenya siratige bēc lajelen kan.
A ninina dijē jamana yeremahoronyalenw
gōferenamaw, tōnw ani jskuluw fe, u ka je ka
dantigelikan in jensen, k'a nefō, ani k'a lakana.
Hadamaden ka hakew dantigelikan file nin ye :*

Sariyaset fōlo : Hadamaden bēs ye
hōrōnye; bēs ye kelen ye danbela ani
sariya la.

Sariyaset 2nan : Hadamadenw ka
hakew ka kan bēs ye : siya bēs ka
kan; farafin ni farajew ka kan, cē ni
muso ka kan; faantan ni faama ka
kan; miiriyaw bēs ka kan, politikisiraw
bēs ka kan.

Sariyaset 3nan : Maa si kana bōne a
ni na; maa si kana bōne a ka hōrōnya
la; bēs ka kan ni lakana ye.

Sariyaset 4nan : Maa si man kan ka
mine jōn ye; jōnya ni jōnjago
haramunen don, a sugu o sugu.

Sariyaset 5nan : Maa si man kan ka
nani a farikolo la maa wēre fe.
Nijuguyawalew ni danbetinewaalew
kennen don.

Sariyaset 6 nan : Mōgo o mōgo, i
mana ke yoro o yoro la, i ka hake ka
kan ka lakodōn i ye, k'a bonya da i
kan.

Sariyaset 7nan : Bēs ka kan sariya
nēkōrō wa sariya ka kan ka bēs
lakaha fana.

Sariyaset 8 nan : Maa o maa, sariya
b'i yamaruya, ni dankarila i ka hakew
la, hake minnu lakodōnen be i ka
jamana sariyabaju fe an'a sariya tōw,
i k'i kanbo i ka sariyako cakedaw ma
o ko la, i ka hakew ka segin i ma.

Sariyaset 9nan : Maa si man kan ka
mine ten k'i datugu wali k'i gen ka bo
jamana kōnō kasōrō kun t'a la.

Sariyaset 10nan : Bēs yamaruyalen
don ka taa i makasi kiiriso la.
Kiiritigelaw fana wajibiyalen don k'a
ko kiiri kēne kan, ni tilennenyen ye. U
te fangatigi ne file, u te nafolotigi ne
file. U be jo di jotigi ma ka jalaki bin
jalakitigi kan.

Sariyaset 11nan : (1) Ko mana da
maa o maa na kasōrō kiiriso m'a ko
jaalatige konkalon de dara i la wali ko
tīne don, o tigilamōgo bē jate i ko sōn
t'a la fo ka taa se kiiri tigekan fōdon
ma. A tigi yamaruyalen bē fana ka
mōgo ta min b'a lafasa.

(2) Maa si man kan ka nangi ko la,
min tun te ko jugu ye a ko ketuma. Ko
jugu kera waati min o waati sariyaw
ye nangili min fo a la, a man kan ka
teme o kan.

Sariyaset 12nan : Hadamaden
yerelagundo, maa wēre si man kan
ka dankari ke o la. A ka denbaya ye
sutura ye; maa wēre kan'o dankari. A
ka so ye sutura ye, maa yeleke kan'o
dankari. A ka batakiw ye gundo ye,
maa wēre kana olu dayele. A danbe
kana lakari, a mankutu kana tīne maa
si fe.

Sariyaset 13nan : Jamana kōnō, bēs
yamaruyalen don ka taama dugu ni
dugu, k'i sigiyōrō sugandi yoro min
man'i diya. Bēs yamaruyalen don ka
bo i ka jamana kōnō walijamana wēre.
Bēs yamaruyalen don fana ka segin
i ka jamana kōnō wali jamana wēre.

Sariyaset 14nan : Tōnonibarika mana
bonya, bēs yamaruyalen don ka taa i
yēre kalifa jamana wēre la. O
yamaruya be wuli n'a sōrola ko a
tigilamōgo kēwale ye sariya sōsō,
jamana bēs jenna ni sariya min ye.

Sariyaset 15nan : Hadamaden si
kana fasontanya; bēs ka kan ni
jamana do denya ye. Si ka
jamanadenya te se ka bōsi a la nōgo
kan. Wa bēs yamaruyalen don fana
k'a jini ka ke jamana wēre den ye, k'i
ka jamanadenya falen.

Sariyaset 16nan : (1) Hadamaden

bēs ka kan ni furu ye n'i balikuyara.
Siyalawolomanijamanalawoloma ani
diinclawoloma kana ke a la. Sariya
ye bēs damakēne furu nēkōrō anifuru
kōnō. Hali furu wulili, sariya ye bēs
damakēne.

(2) Furu te se ka siri ni furubaa
dolakelen ma jen n'a ye

(3) Denbaya caman de bē fara nōgōn
kan ka ke dugu ye; dugu caman bē
fara nōgōn kan ka ke jamana ye. Ode
kama fanga yēre ka kan ka denbaya
lakana.

Sariyaset 17nan : Hadamaden bēs
ka kan ni fentigiye ye, ani jamakulu
bēs. Si te bali ka ke fentigi ye diyagoya
la.

Sariyaset 18nan : Hadamaden bēs
b'a yēre ye a ka miirisira n'a ka taasi
n'a ka diine na. A yamaruyalen bē
fana k'a kadiine falen; a dalen bē
ko o ko la a bē se k'o falen n'a y'a diya.
Ayamaruyalen bē k'a ka diine baaraw
ke kēne kan wali dogo la; a dalen bē
ko o ko la k'o fana waleya o cogo la.
Ayamaruyalen bē fana ka mōgo wēre
kalan a ka diine na an a dannakow la.

Sariyaset 19nan : Hadamaden
bēs yamaruyalen don k'a ka miirya
n'a ka hakilila da kēne kan. Maa si
man kan ka lajore k'i y'o ke. Maa si
man kan ka nangi k'i ye kunnafoni ni
donniya jini ani k'u jensen cogo o
cogo y'i diya, yoro o yoro y'i diya dijē
kōnō.

Sariyaset 20nan : (1) Hadamaden
bēs yamaruyalen don ka fara nōgōn
kan ka nōgōnye ke, wali ka tōn sigisen
kan.

(2) Maa si te se ka wajibiya ka don tōn
do la.

A tō bē bō Kibaru nata kōnō

Dukene n° 32nan :

Cəmannin ka balikuya

Dukene be ka kuma sisan denmisennw ka məgəya daminecogo kan, u ka balikuya, ceyaminenw ani musoyaminenw cogoya, cənimusoya, kənomaya, den sərcogow, o n'a jəgənna caman. A dabəkun ye ka bangebagaw ni kəraməgəw lafaamuya, u ka se ka denmisennin farikolo dən kosebe an'a hakili. N'itə denmisennin farikolo n'a hakili dən, a ladamuni be geleya i bolo. Ala yərə ko : «An ye n dən fələ sənni a ka n bato». O hukumu kənə, diyagoya don an kan, an ka kuma tijə kan, ka kuma jənjən fo, kuma jelen, a tigitigi, halimimaloya ni saame b'a kənə, hali n'o y'a sərə a be digi məgəw la dəoñin, k'u degun. An be tile min na bi, dənniya fan si man kan ka dogo, ni tubabuw ko a ma siyansi. Dənniya ka kan ka forobaya, cə ni muso, denmisən ni maakərə, bəs k'i niyərə sərə a la. Ala ko : «A' ka dənni nini hali n'an be taa fo Siniwajamana kan». A mana ke cogo o cogo, an be haketo pini jama fe. Nin ye cəmannin ka balikuya an'a ka ceyaminenw cogoya ye :

Balikuya waati :

Ceyə damine ye balikuya ye. N'a balikuya, o y'a ka ceyə dafalen ye. Cəmannin mana san 14 jəgən sərə, a be balikuya. O y'a ka ceyə damine

ye bawo lawaji be bə a la. O waati la, a kənesiw be falen, sogenin be bonya, a kumakan be girinya ka ke cəkan ye, a be cəfari ta ka bə denmisenninya la; kuru-kuruw be falen a jəda la. A be jaman, ka kafa. A hakili la a be se bəs la.

Ceyə minenw file nin ye :

1 - Kili foroko : kili fila b'ale kənə. A tilalendən sofila ye, kili bəs n'a ka so don.

2 - Kiliw : olu de be lawakisəw dilan.

3 - Lawasira : lawakisəw be temə o sira de fe ka taa lawajiforoko la.

4 - Lawajiforoko : lawaji be dilan yen. O ji de ni lawakisəw be nagami jəgən na.

5 - Cəjiforoko : o fana be ji də de dilan, ji min be bə musoko ketə.

6 - Fərəwo : Nin ji kofəlen ninnu bəs be temə ale de fe ka taa bon muso kənə.

7 - Fərə : Fərə be don fogofogo kənə k'o funu cogo min, fərə fanan be ten. Musoko nege mana wuli ce la, joli caman de be na fərə kənə k'a funu, k'a bonya ni k'a janya. Nege mana da, joli in be segin a no na, fərə fana be segin a cogo kərə la, a be dəgəya.

8 - Kələkun : Ce min ma boloko, daburu dəkəlen be k'okələkundatugu. O daburu in be tige bolokoli senfe.

Mahamadu Kəntə

Ntileku be sənsi dəw la

Ntileku n'a be wele nansarakan na «pilə», o ka jugu məgə kunkolosemə ma; kərenkərennenya la denmisennin ta. A be denmisennin hakili goya walima k'a ke hakililabanabaato ye. Ntileku mana caya joli la, o be kəməkiliw, fogonfogow ani sən ni jolisiraw tijə. Waati də la, n'i tun donna dugu bələnw kənə, bolifensisəw tun be məgə tiso k'a nejisira fila jigin. O tun ye ntileku de no ye. Məgəw tun b'a nagami sənsi la, k'a be motəri fanga bonya.

San 1 kənə, mobili kelen tun be ntileku kilo 1 sisilama jənsən a nofə. O de kosən Eropu ni Ameriki kənəkayanfanjamanaw ka kənni kəfə, Farafinjamanaw fana y'a jira ntileku kana nagami sənsi la tuguni.

Dənniya kuraw sababu la, mobiliw sisibolan be dilan ni fən də y'a kənə. O be sisi jugu ninnu bayəlema u kana se ka degun lase məgəw ma. O na ke lafiyasira ye Farafinjamanaw ma; sabula geleyaba be bolifenko la Farafinna.

Nka halisa n'i y'a ye sənsi ntilekuma kasaara te lasa kosebe, a be jenini min ke motəriw kənə kasərə k'a fiye ka bə o no y'o ye. N'o te n'i y'o sənsi in ke ka mago wəre ne, i n'a dən ko posoni dakelen don. A kasa dama be səgəsəgo, kunkolodimi, nenamini ani nejisuu bila məgə la. Hali n'i təgə magara a la, a be məgə fari jeni. Sənsi ntilekuma kasa be məen yərə la. A be sigida n'a lamini bəs posoni. O de kosən ntileku man kan ka ke tajiw la.

Mari Añesi / əkala Yusufu Jara

Kunnafonı surunw

Taari 500.000 : Mali kənə o taari hake de jiri be tige san o san məgəw fe ka ke finfin ni dəgo ye. Cakeda min jəsinnen don sigida n'a lamini kunkankow ma, o ye nin kunnafonı in lase a ka san 2005 kunnafonisəben kənə.

Sumaya : Farafinna, məgə miliyən 3 min be faatu san o san, kəmesarada la 90 sababu be bə sumaya la. A sumaya ka jugu ni dijə fan bəs ta ye.

Taari 300.000 : O malo ni nakədayərə hake de be Mali kənə; nka taari 15.000 dərən de labənnən don o la.

Kenyəreyə arajoso 155 : O arajoso hake be Mali kənə ka kejə ni «URTEL» ka sigili saratiw dafali ye. U joyərə ka bon kosebe sigida yiriwali la.

Sefawari miliyari 297 ani miliyən 600 : Bankimonjali y'o wari hake musaka Mali ka poroze 14 na,

Mangoro suguya 87 : O de be Mali kənə. Nka suguya 4 dərən de denw be feere jamana kəkan.

Titiri fənse 72.773 : O titiri hake lakodənnən be Mali kənə.

Dugu 101 : Segəlen yera o dugu hake la Mali kənə.

Kəmesarada la dərəmə 8 : Musaka min be tige konseye kominow kun ka k'u ka sinjəsigi ye o hake don. U minnu be forobabaara la, kəmesarada la dərəmə 4 be tige olu kun.

Sefawari miliyari 80 : Məgə hake minnu nana u ne daamu da Mali yərə ne namaw kan san 2005 la, o wari hake in sərəla olu la. Məgə 12.000 talen be Mali fe o baaraw kama.

Jagofən təni 1.204.047 : O jagofən təni hake donna Mali kənə Senegali batondankən fe san 2005 la. U kiimənen be se sefawari 215.600.000 minenw ma.

Musolajigindəgətərəmuso 1 : Mali kənə, dəgətərəmuso 1 jəlen be ni muso 16.000 kələsili ye; kasərə «OMS» ka sariya la, a man kan ka temə muso 5.000 kələsili kan.■

Kel et tun ye Liberiya dafiri

Desanburukalo tile 12, san 2006, Bamako lajesoba la, barosigi do labenna Mandenburi tøglakalansoba fe, n'a bø wele tubabukan na «Iniwerisite Manden Bukari». Barosigiw kera føn min kan, o ye Liberiyakelé ye.

Kumatigi tun ye karamogoba Amosi Sawuyeri ye, Liberiyaka don. Ale de tun bø peresidanya la furancelafanga waati la Liberiya k'a ta san 1990 la ka se san 1994 ma sanni Sarili Taylori ka sigi.

O kofe, a taara Lamerikenjamana na karamogya la Indiyana kalansoba la.

Barosigiinlabenna MandenBukari ani Indiyana kalansoba fila fe.

A tilalen kørøfø la, lajejama ye nininkalicamanké Liberiya kan, bawo ko minnu kera jamana in kónø, o bonyara malidenw hakili ma.

Liberiya faama kørø in ye kuma bøe fo ka ban, a ma nogø si to a la. A

y'a jira ko Liberiya ni jamana si te kelen ye Farafinna, ka da a sigicogo kan. Farafinna den minnu minøna ka taa u ke jøn ye Lameriken jamana kan, olu døw de seginna Farafinna; u sigira yørøminna, uy'owele Liberiya. O kørø ko an kankørønyara. Nka u nana a sørø mögø døw sigilen tun be o dugukolo in kankaban. Omøgønninu tun ye tukørømøgøw ye; utun manca, u yiriwalen tø, u ma kalan, se t'u ye dabali t'u ye. Mögø kura nanenw n'o ye lamerikenfarafinw ye, olu ye Liberiya mara a ka ca san 100 ye : fanga y'u ta ye, nafolomafen bøc y'u ta ye, ka dugulenw to kunfinya ni sègen na.

Djøye sògomada caman ye. O ko nana to senna fo dugulenw nana fanga sørø døçønin-døçønin; ka ke sorodasiw, diineñemøgøw, lakølikaramogøw, ani jagokelaw ye, ka kalan, ka waripini napolitiki nedøn. O kelen min ke, u ye fanga bøcøsi

lamerikenfarafinw na.

Nka dugulenw yeredama fana ma se ka ben. A kera siyakelé ye, siya si tun t'a fe a ka mara siya were fe. Nansara waritigw ani Azi waritigw y'u sen don kèle la, ka bøe lajelen kariñogon na walasa olu ka fere Liberiya nafolo n'a nafolomafenw sonyali ma.

San caman kera kèle la k'a ta san 1989 ka 2003 ma. Kelkuntigw yeredama ye nogønjjanfa. A labanna, bøe lajelen sègenna kèle la, ka ben lanini.

Jamana yèremahøro nyalenw ka tønba, Farafinna tønba, ka fara Liberiya demebagaw n'aterijamanaw kan, bøe lajelen y'u fanga fara nogøn kan ka wotew laben.

Perisidan kura sigira san 2005, o ye muso ye. A tøgø Eleni Jønisoni Sirilefu. Depite kuraw ni mériw sigira ani jamana fangabolo bøe. Bi, Liberiyakaw ye marifa bila ka fasojo damine kura ye.

Mahamadu Konta

Kunnafonii surunw

Wiyetinamu muso dø ye pønti kilo 1 kunun : Pønti jan minnu kundama ye santimetere 7 ni 8 ye, Wiyetinamu muso dø y'o den 119 kunun. Køñodimi jugu kelen ka muso in bin, u taara a opere døgøtøroso la ka pønti ninnu bo a kónø, nka a kølsira ko hakilitijøbana b'a la.

Kemesarada la den 40 ye wolosebenma ye : Mali kónø, a kølsira ko den kème o kème be bange, 40 døron mansaw be woloseben dilan u denw na. A tø 60 bøe ye wolosebenntanw ye. Olu ka wolosebenkomako mana se tuma min na, u mansaw be sørø ka kiiritigøsø sira bo wolosebenjnini na.

Finfin (sarabon) tøni 100.000 : O tøni hake finfin dejenina Bamako san 2005 køñona na. A nininen don mögøw k'u wasa don sumankalafinfin dilannenw na, walasa dø ka bo jiri jenita la ka ke finfin ye.

Cøya fila : Endujamana na ce dø bangera ni cøya fila ye. A fila bøe ka køne kosebø. Ce in taara Jødøli, u ka jamana faaba døgøtøroso la, walasa døgøtørow k'a cøya kelen tige ka bo a la; a ka ke i n'a fo mögø tow, ani a ka se ka muso sørø ka furu. Cøya fila yera mögø følo min na, o kera san 1609 waati la.

Djøye bøe la mögø døgømannin : Nepali jamana na Azigun kan, ce kelen bøe yen a si hake bøe san 14 na, a jokundama ye santimetere 50 ye; a girinyafana ye kilo 4 ani garamu 500 ye. Kasøro a bangewaati la, a girinya tun ye garamu 600 ye. Ce in tøgø ye Kazandara Tapa

Magari ye : a fa tøgø ye Urupi Bahaduri Tapari.
Miliyari 17 ani miliyon 500 : Mali ka baara bolodalen min nesinnen be kalanko ma n'o ye «PISE» ye, banki mønjali ye sefawari miliyari 17 ani miliyon 500 labila o siøe filanan kama.

Tøni 9.000 : Mali kónø, o sukaro hake be dun kalo o kalo; nka sunkalo la, a be se tøni 15.000 ma.

Miliyari 2 ani miliyon 800 : Feere kura min sigira sen kan san 2006 samiyø sanji karabanani na, o musaka don. Wari in bøe sarala faso ka baarakønafolo la.

Mögø kelen girinya kilo 550 : Manuweli Wibe Gariza girinya y'o ye. A si tun be san 40 na san 2006 la, Mekisikika don Ameriki gun kan. A kundama ye metere 1 ani santimetere 90 ye. Kasøro a si hake bøe san 22 la, a girinya tun ye kilo 130 ye. Manuweli Wibe Gariza bøna opere Itali jamana na, ka dø tige ka bo a ken na walasa caman na bo a girinya la, sabula a te se ka taama sisán.

Liberiya peresidan kørø Giyide Biriyan bøna nomine nafolodunko la :

San 2006 damine na CEDAO ye sèben dø bo min y'a jirako sefawari miliyon 206,250 yuruguyurugura Liberya faamaw fe ka Giyide Biriyan to fanga la, san 2003 ni san 2006 furance la. O nafoloba in tun ka kan ka di kelerden kørøw ma u k'u yere deme n'a ye kèle bannen kø. Siga kelen be peresidan kørø in de la. U y'a wele k'a ninika kaban. A bøna kiiri ■

San 2006 kera cogo di farikoloneñaje la Mali kono ?

San 2006 kuncéra farikoloneñaje nasiraw la ni Farafinna tilebinyanfan jamana damado denmisénw ka kunben ye Bamako yan : Senegali, Lagine, Ginebisawo, Ganbi, Moritani ani Mali. Seralewóninka tun ka kan ka na, o ma ye kéné kan bilen. Denmisén minnu si te temé san 20 kan, olu de tun don. U ye njogon soro farikoloneñaje caman na : ntolatan, Atletisimu, bolokurujenaje, baari ani tayikondo.

Bolokurujenaje la, Lagine kera fôlo ye: kuru 13; filanan Senegali: kuru 9; sabanan Mali; kuru 8. Atletisimu na fôlo kera Senegali ye: medayi sanunnaman 7, warijelaman 6, , ani bôrçilaman 7, Ganbi kera filanan ye : sanunnaman 7, warijelaman 6, Bôrçilaman 5.

Sabanan kera Mali ye : sanunnaman 5, warijelaman 5, bôrçilaman 4. Ntolatan na, fôlo kera Mali ye; filanan kera Moritani ye, sabannan Senegali ye. Taykondo la, Mali kera fôlo ye, Lagine filanan, Senegali sabanan. Sineta n'o ye baari ye, Senegali kera fôlo ye, kuru 20; Moritani kera filanan ye, kuru 11; Mali kera sabanan ye kuru 10.

San 2006 kera wasa ye sanfécélù nasiraw la Mali bolo n'o ye basiketi ye, sango musoyanfan. Musomannin minnu be wele zinoriw, olu ye Farafinna kupu ta basiketi la Benenjamana kan. O senfe, musomannin min be se ni bée ye basiketi la o kera Fanta Ture Mamin ye ka bo Mali la. Musomannin min be se jolakana na ni bée ye, o kera Nauma Kulibali ye ka bo Mali la. Musomannin minnu be wele Esipuwariw (jigiw), olu fana ye Farafinna kupu ta basiketi la, o

kera Mozambikijamana kan. O senfe, jolakanana nana kera Nauma Kulibali ye ka bo Mali la. Cemannin minnu be wele zinoriw, olu kera filanan ye Farafinna basiketi la Afirikidisidi. O joyorô in b'a to n'u sen be ye basiketi kupudimondi ninan.

Basiketi jenaje minnu kofolen file nin ye, ni Mali ye kunnawolo soro u la, o bée lajelen kera faso kôkan jamana wêrew la. N'i be se i ka baara la, i mana taa dije fan o fan, i be monebo.

O b'a jira ko namarakokuma minnu be fo k'o kera an na kofe ka sebaliya turu da o kun tijé t'a la.

N'i y'a ye basiketikew ye wasa soro, o bora u ka federason ka kunkeneya la ani degelikaramogow ka cesiri n'u ka dônniya an'u ka ben. Mali basiketikew be san bée ke baara la. N'u ma njogon laje Kayi, u be taa Kulikoro, segu, Môti, Sikaso

kôrônfela la, walima Mali fan wêre. O njogonkunben ninnu na, Bamako tónw n'an ka marabolow denmisénw be njogon soro, ce ni musow, k'u laje njogon na, ka faamuya caman soro basiketiko la ani k'u kolo géléya.

Kunnawolo soro, karate, tayikondo, bolokurujenaje ani zidow fana na san 2006 kono, sango Daba Modibo Keyita, o ye dije bée dan tayikondo la a ka kulu la. Bolokurukela min be wele Bôgolan, o fana ye medayiw soro.

Nka ntolatanko nasiraw la, dusukasi cayara. Salon, 2006 la, kélé tijéna an bolo ntolatanko la sango denmisénkunda. Zinoriw ni kadew sen bora tulon na kasoro a ma damine fôlo. Farafinna zinoriw ka kupu njebilantolotanw na, Mali bora tako filanan na. Tako fôlo

A to be ne 12nan na

Tulon

Nin ja fila dilanbaga y'a dabô a kama ka fili 10 k'u la. A y'olu jini

Jaabi

1. Jiri bulu numan fe.
2. Ja min be tasa kan.
3. Tiiri min be musoro kan!
4. Jiribulu do kinin fe.
5. Gakurunton ja numan fe.
6. Sungurunin kamankorola numan fe.
7. Furalu dibilen kinin fe.
8. Galamaw datugulan sanfe numan fe.
9. Musoro kuru numan fe.
10. Sungurunin kunsigi.

Ne 11nan to

diyara an na : Mali ye Ganbi bo. Tako filanan na, Lagine ye Mali bo. Kadew fana ta kera ten : Mali ye Malawi bo, Burukina soro la ka Mali bo.

San 2006 la, Esitadi ni ASB ye Mali joyoro fa Farafinna ntolatantow ka nognunkunbenw na; olu fana ma se ka woyo yelen. O kofe Farafinna sorodasiw ka ntolatanba nognunkunben labanw kera Kameruni. Mali sorodasiw tun b'o kene kan. Kolosilikelaw ka fo la, Mali tun be se ka joyoro folo, nk'u y'u wasa don filananya la. Mali

Sisan koni, an jigi dalen be samatasoge korbaw de kan ntolatank la bawo olu joyoro ka ni folo u ka kulu la.

N'an ye ni gelyaw laje an ka ntolatank la, a te ne fo an k'an yere nininka munna an te ka se ka taa ne ? Fura b'a la wa fura t'a la ?

An k'a don k'a fo benbaliya min tun be Federason kono, benbaliya min tun be Minisiriso ni Federason ce, min tun be ntolatannaw ni nogn ce, min be tonw kono ani tonw ni nogn ce, ani lafasabagaw ni nogn ce, o benbaliya ninnu de y'a to ni ifijeba bilala Mali ntolatank la. O

An jigi dalen be samatasoge korbaw de kan ntolatank la bawo olu joyoro ka ni folo u ka kulu la.

musomanninw fana y'u jija ka se Farafinna ntolatannamusow ka, nognunkunbenba kene kan Nizeriya. Olu fana ma se ka monebo. A kolosira k'a fo olu ta ma ke dusuntanya ye ani banbaanciya; u desera de; u fiye bora, fasaw maganyara k'u fiye duuru. An ka samatasoge mankanw, Esipuwariw, olu fana tun ka kan ka taa an joyoro fa fadenkene kan Alizeri nka girinko kelen doren, Lagine y'olu sen bo tulon na: 1 ni 2, Lagine kanu na; o kofe 0 ni 0.

ATT togolakupu tanna san 2006 Burikina, sorodasikunda, Mali y'o kupu in ta.

ka ntolatanna denmis en caman te son o ma. Min mana sanganin soro doonin, o be fili a yere ma ka kokebaliw ke, k'a yere mago sa. Do ka fo filetigiw fana ye.

Kibaru la yan, anw ta ye dugawu ye walasa san 2007 kunnawolo ka caya n'a dusukasiw ye.

**Mamani Kante
Jibirili Kaba Jakite
Mahamadu Konta**

Kunnafon surunw

Kono suguya 622 : O kono suguya hake de be Mali kono. Suguya 335 ye dugulenw ye, a to 135 ye kono duman coololenw ye.

Sefawri miliyari 5 ani miliyon 200 : «BDM» y'o wari hake soro tono ye, a ka san 2005 baaraw la; nka a ka san wusuruw sarala a la.

Sefawri miliyari 13 : Ni Mali sera ka mangoro toni 10.000 feere jamana kakan, a be miliyari 13 soro o la. Nka mangorotigiw niyoro y'o la miliyon 2 doren ye.

Sefawri miliyon 65 : San o san, o wari hake in bee don jilabaganinw celi dafe ka bo baji ni badinge kono. Nka o te k'o baga ninnu cayali bali.

Sefawri miliyari 741 : Banki monjali y'o wari hake in don sange sulen 200.000 la k'u di Mali ma. O sange sulen ninnu bena nesin Bamako dugukonona, ani Sikaso, Tumutu, Gwo ni Kidali maraw ma, walasa ka do bo sumaya fanga la Mali kono

«AMAP» kintigi
Solomani Darabo
-Mali kanw kunnafonisebenw
baarada kintigi
Lanzé Samake

Kibaru
BP : 24 Telefoni: 221-21-04
Kibaru Bugufiye Bosola
Bamako - Mali
Sebennijekulu
Mahamadu Konta, Dokala
Yusufu Jara
Labugunyoro : Kibaru gafedilan
baarada
Bolet hake 16 000